

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2011 – Volume 20, Issue 3, pp. 85–88
URN:NBN:NL:UI:10-1-101566

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Igitur publishing, in cooperation with
Utrecht University of Applied Sciences, Faculty of
Society and Law

Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

K. Lünemann, M. Goderie, B. Tierolf. **Geweld in
afhankelijkheidsrelaties: Ontwikkelingen in vraag
naar en aanbod van hulp en opvang** [Violence in
relationships of dependency: Developments in
supply and demand of help and shelter]. Utrecht:
Verwey-Jonker Instituut,
2010, 110 p., € 12.00.

ISBN 978 90 5830 999 0¹

BOOKS

MEIKE KÜHL

Avans Hogeschool, Breda, lid kenniskring lectoraat Huiselijk geweld en hulpverlening in de keten,
m.kuhl@avans.nl

Het rapport laat zien hoe de aanpak van geweld in de afgelopen 30 jaar is uitgegroeid tot één van de meest dynamische terreinen van interventie voor zowel de hulpverlenende als de justitiële keten. Ontwikkelingen in vraag naar en aanbod van hulp en opvang kennen en op waarde schatten is voor professionals op het gebied van sociale interventie van belang.

Ontstaanscontext rapport

In Nederland zijn vanuit de vrouwenbeweging in de jaren 70 en 80 de eerste blijf-van-mijn-lijfhuizen ontstaan en wegens gebrek

aan overheidsfinanciering in kraakpanden gevestigd. Anno 2011 bestaat er een professioneel en geïnstitutionaliseerd hulpverleningsaanbod bij geweld in afhankelijkheidsrelaties (Van Besouw, 2008). Geweld in afhankelijkheidsrelaties betreft huiselijk geweld – zoals partnergeweld, kindermishandeling, ouderenmishandeling – en andere vormen van geweld zoals mensenhandel, eengerelateerd geweld en vrouwenbesnijdenis.

De aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties is een belangrijk terrein voor overheidsbeleid geworden. Er zijn in

de hulpverlenende en justitiële keten in de afgelopen jaren tal van vernieuwingsimpulsen en samenwerkingsverbanden ontstaan om partnergeweld en andere vormen van geweld in intieme relaties te stoppen. Römken (2010), spreekt in dit verband van een regelrechte “explosie van interventieprogramma’s” (p. 13). Een groeiend aantal instellingen binnen de welzijnssector heeft programma’s voor de aanpak van geweld ontwikkeld; verschillende overheidsinstanties op rijks- en gemeentelijk niveau hebben coördinerende taken gekregen. Het ministerie van VWS heeft in 2009 opnieuw willen bekijken welke beleidsontwikkelingen er zijn in de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties en of deze ontwikkelingen aansluiten bij ontwikkelingen in vraag en aanbod van hulp en opvang bij geweld. Het Verwey-Jonker Instituut kreeg de opdracht dit te onderzoeken.

Beleids- en trendanalyse door het Verwey-Jonker Instituut

De onderzoekers van het Verwey-Jonker Instituut hebben hun rapport over de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties gebaseerd op een beleidsanalyse en een trendanalyse met medewerking van een scenariocommissie. In hun rapport schetsen zij eerst relevante beleidsontwikkelingen van de afgelopen 30 jaar. Op deze ontwikkelingen reflecteren zij met behulp van cijfermateriaal over de aard en omvang van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Tevens onderzoeken

zij welke factoren nog van invloed zouden kunnen zijn op vraag en aanbod van hulp en opvang bij geweld. Voorbeelden van dergelijke factoren zijn het VN-vrouwenverdrag en de marktwerking in de zorgsector.

Gezien de groeiende aandacht en gevoeligheid voor het onderwerp geweld, gaat het Verwey-Jonker Instituut ervan uit dat de vraag naar hulp en opvang voorlopig zal toenemen. Zij achten het echter mogelijk dat de hulpvraag bij zeer ernstige vormen van geweld over enkele jaren dankzij succesvolle preventie en vroegsignalering zal afnemen. Vanuit dit uitgangspunt werken zij twee toekomstscenario's uit die nogal voor de hand liggen: de vraag om hulp en opvang neemt toe en het aanbod groeit mee; de vraag om hulp en opvang neemt toe, maar het aanbod stagneert of neemt zelfs af. Interessant aan hun toekomstvisie zijn de voorwaarden voor een duurzaam stelsel. Zij benadrukken het belang zich sterk te maken voor voldoende kennis bij professionals, adequate financiering, goede infrastructuur en een toegankelijk en gemonitord aanbod.

Aanbeveling: congruent centraal overheidsbeleid

Opvallend bij de beleidsontwikkelingen van de afgelopen jaren omtrent de aanpak van geweld is dat de (toenmalige) ministeries hun eigen programma's hebben ontwikkeld, met deels tegenstrijdige onderliggende visies: Justitie het programma Huiselijk geweld, VWS het programma Beschermd en weerbaar en

Jeugd & Gezin het programma Raak. In hun conclusie roepen Lünemann en haar collega's er dan ook toe op te werken aan een centrale overheid die een congruent beleidskader ontwikkelt dat naar de praktijk vertaald kan worden. Zij zeggen in dit verband:

Dit betekent dat de ministeries van VWS, Justitie en Jeugd en gezin (en andere departementen) gezamenlijk een beleid dienen te ontwikkelen dat coherent is; de verhouding tussen vrijwillige hulp en opvang, hulp in gedwongen kader, strafrechtelijke handhaving en bestuurlijke regulering dient helder te zijn. De juridische aanpak, hulpverlening en voorzieningen moeten op elkaar aansluiten. (p. 78)

Omgang met statische gegevens over geweld

De auteurs wijden een zorgvuldig en kritisch geschreven hoofdstuk aan cijfermateriaal en constateren dat er in Nederland in 2010 geen betrouwbare en valide kwantitatieve gegevens over de aard en omvang van geweld in afhankelijkheidsrelaties bestaan. De gegevens waarover Nederland wel beschikt, zijn afkomstig uit verschillende meld- en registratiesystemen van de politie en hulpverlenende instanties en zijn zodoende op verschillende wijze verzameld. Problematisch is dat het complexe begrip geweld zodanig verschillend geoperationaliseerd is dat

vergelijkingen moeilijk te trekken zijn.

De onderzoekers pleiten er wel voor het bestaande cijfermateriaal als indicatie te gebruiken om de omvang van geweld te begrijpen en een inschatting te kunnen maken van hulpvragen en het gewenste aanbod.

Enkele maanden na het verschijnen van het rapport van Lünemann, Goderie en Tierolf zijn de WODC studies naar aard en omvang van huiselijk geweld verschenen (Van der Veen & Bogaerts, 2010). In het onderzoek van het WODC wordt geconcludeerd dat 9% van de Nederlandse bevolking in de afgelopen vijf jaar slachtoffer is geworden van evident huiselijk geweld. Van deze 9% slachtoffers is 40% man en 60% vrouw. De genderverhouding verschilt beduidend van de internationaal gehanteerde verhouding onder slachtoffers waarin 16% man en 84% vrouw is. Het is belangrijk om in dit verband op te merken dat de genoemde WODC publicatie niet ingaat op de relatie van de slachtoffers met de plegers – het is niet bekend of het om partnermishandeling, ouderenmishandeling of andere vormen van huiselijk geweld gaat. Ook is de impact van geweld niet genderspecifiek gemaakt. De WODC studies zijn in academische kringen en publieke media door een aantal onderzoekers fel bekritiseerd op betrouwbaarheid en validiteit, in het bijzonder omdat de gegevens via online-panels zijn verzameld en geweld niet gedifferentieerd genoeg zou zijn geoperationaliseerd. Zowel Römkens als Lünemann hebben in dagblad Trouw (Kreulen, 2011) ervoor gewaarschuwd voorzichtig te zijn met het formuleren van

BOOKS

beleidsimplicaties. Lünemann pleit in navolging van Johnson (2008) ervoor, te kijken naar de impact van geweld en onderscheid te maken tussen uit de hand gelopen ruzies en de meest extreme vorm van geweld, namelijk intiem terrorisme. Het was interessant geweest, wanneer Lünemann, Goderie en Tierolf de WODC studie in de bespreking van statistische gegevens en toekomstscenario's hadden kunnen meenemen.

CONCLUSIE

Het rapport is voor een breed publiek uit de welzijnssector lezenswaardig omdat het verhelderend overzicht en inzicht biedt omtrent de aanpak van huiselijk geweld en andere vormen van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Voor beleidsmakers kan het rapport belangrijk zijn omdat het interessante en goed onderbouwde aandachtspunten voor een toekomstbestendige aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties biedt. Het is jammer dat discussies uit de scenariocommissie niet in het rapport zijn verwerkt. De standpunten en overwegingen van de scenariocommissie zijn nu niet uit het rapport te halen. Het is te wensen dat het rapport met behulp van de inzichten uit en debatten over de WODC studies zal worden geactualiseerd.

NOTEN

1 Volledige tekst gratis als pdf te downloaden via: [\[jonker.nl/doc/vitaliteit/Geweld-in-afhankelijkheidsrelaties_1477.pdf\]\(http://jonker.nl/doc/vitaliteit/Geweld-in-afhankelijkheidsrelaties_1477.pdf\).](http://www.verwey-</p></div><div data-bbox=)

REFERENTIES

- Besouw, C. van (2008). Hulpverlening? Aan me nooit niet! Over de strijd van BLIJF VAN M'N LIJF tegen vrouwenmishandeling. In J. Mens-Verhulst & B. Waaldijk (Eds.), *Vrouwenhulpverlening 1975-2000: Beweging in en rond de gezondheidszorg* (pp. 39–50). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Johnson, M. (2008). *A typology of domestic violence: Intimate terrorism, violent resistance and situational couple violence*. Boston: Northeastern University Press.
- Kreulen, E. (2011, 21 Jan). Man slaat nu eenmaal harder. *Trouw*. Opgehaald 28 mei, 2011, van <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1847926/2011/01/21/rsquo-Man-slaat-nu-eenmaal-harder-rsquo.dhtml>.
- Römkens, R. (2010). Omstreden gelijkheid; over de constructie van (on)gelijkheid van vrouwen en mannen in partnergeweld. In *Justitiële verkenningen: Huiselijk Geweld*, 36 (8), 11–32.
- Veen, H. van der, & Bogaerts, S. (2010). *Huiselijk geweld in Nederland: Overkoepelend syntheserapport van het vangst-hervangst-, slachtoffer- en daderonderzoek 2007–2010*. Meppel: Boom Juridische Uitgevers.